

Strpnost – spoštovanje – sodelovanje

✉ Miriam Stanonik

Sedma alineja 2. člena Zakona o osnovni šoli med cilji izobraževanja navaja "vzgajanje za medsebojno strpnost, spoštovanje drugačnosti in sodelovanje z drugimi, spoštovanje človekovih pravic in temeljnih svoboščin in s tem razvijanje sposobnosti za življenje v demokratični družbi". V temeljnem dokumentu šole, vzgojnem načrtu, kot vrednote, za katere se bomo trudili, zapišemo spoštovanje, strpnost in sodelovalni odnos.

Med teorijo in prakso

Vse se sliši (bere) dovolj enostavno. *Slovar slovenskega knjižnega jezika* prinaša jasno razlago treh v naslovu zapisanih pojmov:

- *strpen* – ki dopušča o določeni stvari drugačno, nasprotno mnenje, nazor;
- *spoštovanje* – zelo pozitiven odnos do koga zaradi njegove moralno utemeljene veljave, vrednosti;
- *sodelovati* – biti dejavno povezan zaradi skupne dejavnosti / skupaj z drugimi biti udeležen pri kakem delu / spremljati z mislimi in dejanji kako dogajanje.

Ali zapisano velja? Ali tudi tukaj govorimo o razkoraku med teorijo in prakso?!

Smo ena izmed srednje velikih mestnih osnovnih šol. V marsičem tako rutinska – z avlami, hodniki, razredi, telovadnico, kuhinjo in jedilnico, velikim šolskim igriščem, z velikimi urami, z zvonjenjem za začetek in konec šolske ure ... Vsak dan znova odpiramo vrata štiristo nadebudnežem, ki želijo (no, vedo, da morajo) iskati novo védenje, znanje, tkati nove vezi prijateljstva.

A vsi vemo, da danes ni enostavno vzgajati in učiti. V sodobni družbi,

kjer je temeljno načelo odločanja prepuščeno demokratičnim postopkom, moramo gledati na odgovornost. Prav to pa predpostavlja nov razmislek o sodobnem mladostniku. Če je liberalni vzgojni pristop dopuščal brezbriznost do moralnih, etičnih drž, se danes vse bolj zavedamo, da ta pristop ne prispeva k odgovorni družbi, ki je in bo sposobna upoštevati človekove pravice za vse človeštvo. Z vzgojnimi elementi poskušamo v izobraževalnem procesu vplivati predvsem na oblikovanje osebnosti, da bi šolajoči zmožni sprejeti okolje, v katerega je postavljen, kot prostor lastnega nadaljnega urenitve. Vse prizadevanje šol kot ustanov in učiteljskih kolektivov naj bi bilo usmerjeno v to osebno rast šolarjev.

“ Učitelj bo s svojim dejavnim življenjem in besedo, za katero stoji in v katero najprej sam verjame, postal vzgojni načrt in cilj šole. ”

Foto: Alenka Veber

Pa se mi vedno znova zastavlja tudi vprašanje, kakšen je naš pouk. Gre učencem 'pod kožo' ali zdrsi po njih kot voda po mastni raci? Mečemo vsebine kot kamenčke v pločevinke, nato pa jih pri testih dobro pretresemo ali učencu namesto tega raje ponudimo izbrane vsebine, da ga hranijo kot kruh? Dovolimo učencem, da kot na sejmu prebirajo in izbirajo razstavljeno blago, ali jih pitamo kot gosi? Nas doživljajo kot preiskovalne sodnike ali kot zaupne domače zdravnike? Smo z učenci v vojni, ker imamo vedno prav in hočemo zmagati? Jih dejavno učimo spoštljivosti, strpnosti in sodelovanja? Dovolimo, da učenci izrazijo svoje videnje, pa čeprav se močno razlikuje od našega? Smo sposobni 'popustiti' in učence tudi tako učiti? Se zavedamo,

kako pomembno je izkušensko učenje?

Šola predstavlja skupno ozadje tako za učitelje kot učence, a naša ozadja so kot čebulne lupine, ki se vedno odzivajo druga na drugo. Reagirajo, kadar je med sodelujočimi vzpostavljen nek pristen, spoštljiv, sodelovalen odnos. Naši otroci in mladostniki, ki pogosto prehajajo iz deficitarnega družinskega okolja (pomanjkanje časa, ločitve) v deficitarno šolsko okolje (prepolni razredi, vedenjsko težavni otroci in mladostniki, visokohitrostna didaktika), potrebujejo učiteljice in učitelje, ki jih zaznavajo in razumejo, jim nudijo smisel in zanesljiv okvir delovanja in so tisti, ki znajo kompetentno spremljati konfliktne situacije.

Dober in trden učitelj, ki *mu je mar*, si bo zastavil cilje in se trudil za njihovo uresničitev, saj bo sledil osrednjemu cilju: izobraževanje in celosten razvoj raznovrstnih potencialov osebnosti. Dodati pa bo zmožgel tudi zaznavanje in prepoznavanje osebnih potreb, interesov in možnosti, tenkočutnost in sposobnost doživljanja, empatično prepoznavanje trenutnega razpoloženja drugih – kot osnovo za dialoški proces. Z lastnim zgledom in znanjem tako učitelj lahko vodi učence k spoštovanju življenja, odkrivanju njegovega smisla. Učitelj bo s svojim dejavnim življenjem in besedo, za katero stoji in v katero najprej sam verjame, postal vzgojni načrt in cilj šole. Vrednot mu ne bo treba vedno znova zapisovati, da bodo vsi vedeli, za katere se trudi. Vrednote bo živel. Takrat njegovo delo ne bo enostransko in brez odziva pri učencih.

Teden lepih in prijaznih besed

Šole, ki imamo v svojih vrstah take strokovnjake, ki so tako rekoč kadar

koli pripravljene za otroke/učence žrtvovati predvsem čas, svoj čas, smo privilegirane. Takrat lahko zaživijo tudi taki projekti, v katere se že vrsto let vključuje tudi naša šola. Z Unicefovimi projektom *Povej!* smo ozaveščali o nasilju med otroki, jih opremljali z znanjem, kako se z nasiljem soočiti, kje in pri kom poiskati pomoč in kako dejavno reševati nasilje med otroki. Pripravili smo različne dejavnosti: delavnico *Izberem nenasilje*, izdelavo družabnih iger na temo preprečevanja nasilja, delavnico *Stereotipi*, natečaj za najboljši slogan proti nestrpnosti na temo medkulturnega dialoga ipd. Letošnje šolsko leto so pod vodstvom učiteljice in pedagoginje v projektu Zveze prijateljev mladine *Otroci in mladi ne priznajo meja* učenci ustvarjali slogane, grafite in filme na temo različnih vrst in oblik diskriminacije. Izbrali sta najboljši način, da so sodelujoči sami širili medsebojno toleranco, spodbujali strpno sobivanje in medkulturno

in živeti kot skupnost – tako med poukom kot med odmorom. In ni vedno enostavno. Teorija predvideva marsikaj, praksa velikokrat pokaže drugače.

Ko zaniha struna E

A eno zagotovo velja. En je jezik, ki ga vsi otroci razumejo (žal starši niso vedno v pomoč), to je jezik ljubezni in spoštovanja. Naša telesa lahko primerjamo z violino. Samo če bo v meni zanihala struna E, lahko v resonančnem telesu učenca zaniha njegova struna E. Kar ni aktivirano v nas samih, tudi v učencih ne more biti.

In če si dovolim biti nagajiva: izkoristite razredno uro in devetošolcem (enako maturantom) povejte, da imajo na razpolago 10 minut in naj se dogovorijo, kam na končni (maturantski) izlet – v tej situaciji lahko preverimo svojo uspešnost razumevanja in upoštevavanja vseh treh v naslovu izpostavljenih pojmov. ■